

Klasa 1 LO (Technikum)

Przedmiot: Matematyka

Temat: Pojęcie funkcji. Funkcja liczbowa. Sposoby opisu funkcji.

Cel ogólny: doskonalenie umiejętności interpretowania i przetwarzania informacji.

Cele szczegółowe: uczeń:

- zapisuje przyporządkowania w postaci opisu słownego, tabelki, grafu i wzoru;
- wyznacza dziedzinę i zbiór wartości funkcji;
- wyznacza wzór funkcji na podstawie opisu słownego, tabelki;
- określa, czy dane przyporządkowanie jest funkcją.

Metody:

- burza mózgów;
- dyskusja dydaktyczna.

Formy pracy:

- ćwiczenia indywidualne.

Materiały i środki dydaktyczne:

- karty zadaniowe ucznia
- film poglądowy

Tok lekcji:

1. Sprawy organizacyjne (przywitanie, sprawdzenie obecności).
2. Podanie tematu i celów lekcji.

Przebieg lekcji:

W matematyce i w życiu codziennym mamy do czynienia z różnymi przyporządkowaniami, np. każdej osobie mieszkającej na stałe w Polsce przyporządkowuje się numer PESEL, jak również każdej osobie przyporządkowuje się jej imię. Niektóre z takich przyporządkowań są funkcjami, inne nie są. Aby dobrze zrozumieć pojęcie funkcji, rozważmy różne przykłady.

Przykład 1.

Nauczyciel wychowania fizycznego przeprowadził wśród uczniów klasy I pewnego liceum sprawdzian z biegu na 100 m. Wyniki sprawdzianu zapisał w postaci zbioru par liczb, gdzie pierwszy element oznaczał numer z dziennika, zaś drugi element pary oznaczał czas w sekundach, uzyskany przez ucznia. Poniżej przedstawiono notatki nauczyciela:

(3; 15)   (5; 17)   (11; 13)   (18; 12,5)   (19;)   (21; 14)   (25; 16,3)   (29; 16,5)

Uczniowi z numerem 19 nie został przypisany czas biegu; być może uczeń nie był obecny lub nie ukończył biegu.

Przykład 2.

Ewie, Włodkowi, Jankowi i Marysi przyporządkowano przedmioty dodatkowe, jakie zadeklarowali na maturę.

Ewa $\rightarrow$ fizyka

Włodek $\rightarrow$ geografia

Janek $\rightarrow$ chemia i fizyka

Marysia $\rightarrow$ biologia

Każdemu elementowi ze zbioru X , gdzie $X = \{\text{Ewa, Włodek, Janek, Marysia}\}$, przyporządkowaliśmy elementy zbioru Y , gdzie $Y = \{\text{fizyka, geografia, chemia, biologia}\}$. Janek wybrał dwa przedmioty dodatkowe, pozostali maturzyści – po jednym.

Te przykłady prowadzą nas do następującej definicji:

Definicja

Funkcją f ze zbioru X w zbiór Y (zbiory X i Y są niepuste) nazywamy takie odwzorowanie, w którym każdemu elementowi ze zbioru X został przyporządkowany tylko jeden element ze zbioru Y . Funkcję tę oznaczamy $f: X \rightarrow Y$.

Zbiór X , o którym mowa w definicji funkcji, nazywamy **dziedziną funkcji** f . Dziedzinę funkcji f oznaczmy również symbolem D_f .

Elementy dziedziny funkcji nazywamy argumentami funkcji f .

Zbiór Y nazywamy przeciwdziedziną funkcji f .

Zbiór tych elementów ze zbioru Y , które zostały przypisane elementom ze zbioru X , nazywamy zbiorem wartości funkcji f . Zbiór wartości funkcji f oznaczamy symbolem ZW_f .

W celu lepszego zrozumienia tematu oraz zależności możesz obejrzeć film:

<https://www.youtube.com/watch?v=BWJPb0vUHxk>

3. Sprawdź stopień opanowania wiadomości i umiejętności wykonując następujące ćwiczenia:

Zad.1. Funkcja f jest opisana za pomocą wzoru $f(x) = (0,5)^{x-2}$, gdzie $x \in \{-2, -1, 0, 1, 2\}$.

- Wyznacz zbiór wartości funkcji f .
- Przedstaw tę funkcję za pomocą grafu.

Zad. 2. Funkcja f każdej liczbie ze zbioru $\{-4, -3, -2, -1, 0, 1\}$ przyporządkowuje wartość bezwzględną tej liczby, pomniejszoną o 1.

- Zapisz wzór funkcji f .
- Przedstaw daną funkcję za pomocą zbioru par uporządkowanych.
- Narysuj wykres funkcji f w prostokątnym układzie współrzędnych.

Zad.3. Funkcja f każdej liczbie ze zbioru $\{-2, -1, 0, 2, 3, 4\}$ przyporządkowuje jej podwojony kwadrat, pomniejszony o 8.

- Napisz wzór funkcji f .
- Dla jakich argumentów funkcja f przyjmuje tę samą wartość? Ile wynosi ta wartość?

Zadanie domowe (dla chętnych)

Praca z kartą zadaniową, karta podlega ocenie nauczyciela

Karta zadaniowa

imię i nazwisko: .....

Zad.1. Funkcja f opisana jest wzorem $f(x) = \log_2 x$, gdzie $x \in \left\{\frac{1}{8}, \frac{1}{2}, 1, 4, 32\right\}$.

- Oblicz $f\left(\frac{1}{8}\right), f\left(\frac{1}{2}\right), f(1), f(4), f(32)$.
- Przedstaw tę funkcję za pomocą zbioru par uporządkowanych.

Zad.2. Funkcja f opisana jest za pomocą wzoru $f(x) = \left(\frac{1}{3}\right)^{x+2}$, gdzie $x \in \{-4, -3, -2, -1\}$.

- Oblicz $f(-4), f(-3), f(-2), f(-1)$.
- Przedstaw tę funkcję za pomocą tabelki.

Zad.3. Funkcja f każdej liczbie ze zbioru $\{-1, 0, 1, 2, 3\}$ przyporządkowuje kwadrat tej liczby pomniejszonej o 1.

- Zapisz funkcję f za pomocą zbioru par uporządkowanych.
- Napisz wzór funkcji f .
- Dla jakich argumentów wartość funkcji jest równa 4?
- Narysuj wykres funkcji f .

Zad.4. Funkcja f opisana jest za pomocą wzoru $f(x) = -\frac{2}{3}x + 4$, a jej dziedziną jest pięcioelementowy zbiór D_f .

- Uzupełnij tabelkę funkcji f .

x		$-4\frac{1}{2}$			9
$f(x)$	16		3,5	9	

- Podaj dziedzinę i zbiór wartości funkcji f .
- Oblicz wartość wyrażenia $f(-4,5) \cdot f(9) - 3 \cdot f(0,75)$.

Ewa Radczyc
doradca metodyczny